

TECHNOLOGY AND HALACHA

RABBI ZEV COHEN

LEIL SHAVUOS 5778 11:55PM-4:45AM

Shiur 1

How can we live with it - What's the Halacha?

Shiur 2

How can we live without it - What's the
Halacha?

Shiur 3

What should we do with our children - What's the Halacha?

ר"מ
(ג)
ר"מ
ר"מ
II

סימן נו

בענין איסור הסתכלות בנשים מגולות
ממקומות שדרך לכסות אם יש בזה
חומר לאיון דג"ע ובאם צריך לילך
במקומות שהנשים נמצאות כן

ב' מנחם אב תש"כ.

מע"כ ידידי הנכבד מו"ה ר' יעקב גרשון
בורשטין שליט"א.

הגה בדבר שאסור לילך במקומות שהנשים יושבות
והולכות מגולות בשרן ממקומות שצריכין
להיות מכוסות כמו אצל חוף הים ולרחוץ עמהם
בימים ובנהרות אם הוא עדין יהרג ואל יעבור.
והוכיח כתר"ה מסנהדרין דף ע"ה במי שהעלה לבו טיגא
שאמרו חכמים ימות ואל תעמוד לפניו ערומה ולמ"ד
אשת איש היתה משמע דהוא מדינא דהא אמר
בשלמא למ"ד א"א היתה שפיר ורק למ"ד פנויה היתה
הוצרך להטעמים דפגם משפחה וכדי שלא יהו בנות
ישראל פרוצות בעריות וכדאיתא דיוק זה בבעה"מ.
הנה שני חלוקים יש. חדא דשם הוא להתרפאות
מתאוותו להעבירה ליהנות מתערוה. שזה חמור
מלעבור להנצל מהריגת המאנס כו' וסובר בעה"מ חלוק

א"א
אין וצ"ע
כ"א

33

ועוד שהסתכלות שיהיה שייך לאיסור ג"ע הוא
רק כעובדא דהתם שהאשה באה או שתובאה לזה
שיסתכל בערמומיתה אבל מה שהוא הולך למקום
שנשים נמצאות מגולות בבשרן אין זה שייך לג"ע
אלא שהוא איסור אחר דמביא לידי הרהור ועובר על
ונשמרת מכל דבר שהוא איסור הרהור שיש לחוש
שיבא מזה להוצאת זרע לבטלה וגם לפעמים בא
תיכף להוצאת זרע. והטעם דבקרא שילפינן משם
איסור לשאר דברים לבד ביאה להרמב"ם שהוא
מדאורייתא נאמר לא תקרבו שהוא לאו על נגיעה
דרך תאוה בקירוב בשר כדכתב הרמב"ם ברי"פ כ"א
מא"ב כל הבא על העריות דרך אברים או שחבק
ונשק דרך תאוה ונהנה בקירוב בשר ה"ז לוקה אבל
הסתכלות ליכא כלאו זה אלא הוא איסור אחר דנקט
הרמב"ם בה"ב וליכא ע"ז מלקות אלא מכת מרדות.
ואף שלא הזכיר טעם האיסור בבאן הזכיר זה שם
בהכ"א באיסור להסתכל בנשים בשעה שהן עומדות
על הכביסה ובאיסור להסתכל בבגדי צמר של אשה
שהוא מכירה שהוא שלא יבוא לידי הרהור, והוא
כדכתבתי שאיסור הסתכלות אף כשהיא מגולה
ממקום שדרך לכסותן כמו בעומדות על הכביסה הוא
משום שלא יבא לידי הרהור, וא"כ אין בזה שייכות
לאיסורים דג"ע. אך אפשר אולי לומר שהאיסור

ס"ע
משפ י"א

34

שדרכן לכסות. ובהכ"א איירי בלא כוונה ליהנות
 מ"מ אסור להסתכל במקום שדרכן להיות מכוסה
 אף שאין בזה ענין קריבה מחושש שלא יבא לידי
 הרהור, וכן אסור להסתכל בבגדי צבעונין אין שייך
 קריבה רק שאסור מצד הרהור, ואיכא לפ"ו בהסתכלות
 במקומות שדרכן לכסות בכוונה ליהנות ב' איסורין
 אחד מצד קריבות ואחד מצד הרהור, ובמקומות
 שדרכן לגלות במכוין ליהנות רק אסור קריבה, ובלא
 כוונה ליהנות יהיה אסור רק במקום שדרכן לכסות
 ורק מצד חשש הרהור, וכן משמע לכאורה מהרמב"ם.

פ"ו
 א"ה
 פ"א
 ק"א
 35

ולכן צריך לומר דבכל הסתכלות ליכא אסור קריבה
 אלא אסור וגשמרת מצד אסור הרהור, בין במכוין
 ליהנות שאסור אף במקומות המגולין, בין במקומות
 שדרכן לכסות שאסור בכל אופן אף בלא מתכוין
 ליהנות, דאיסור קריבה הוא רק בגיעה, ומה שחלקן

ע"כ אסור הסתכלות הוא מצד וגשמרת שלא
 יבוא לידי הרהור אף במקומות שדרכן לכסות וכן
 משמע מש"ע אה"ע סימן כ"א שכתב שני הדינים
 שבשתי ההלכות בדין אחד בסעיף א'. וכיון שהוא
 דין הרהור מקרא דוגשמרת אינם בכלל דין ג"ע
 שיהיה בהם דין יהרג ואל יעבור, דאף בשביל הוצאת
 זרע ממש לא מצינו דיהיה בדין יהרג ולא יעבור
 ובפירוש איתא בסודר ריעב"ץ בחלק מלון מדור
 ד' סעיף י"ב דאם א"א לו להחזיק הזרע אם לא
 יכניס עצמו בסכנה אינו מחוייב ולא רשאי להמית
 עצמו בשביל כך, ואף מה שמסיק אכן העושה במזיד
 ודאי צריך למסור עצמו על כך ועליו א"ר טרפון
 בגדה דף י"ג מוטב תבקע כרסו, אין לפרש כפשוטו
 שצריך למסור גפשו דמ"ש משבת וכל האיסורין שאף
 אם במזיד הביא עצמו שיהיה בסכנה בלא חלול שבת
 ועבירת שאר איסורין מחללין עליו שבת ועובר
 האיסורין ואין חלוק לדינא אם באונס בא לזה או
 במזיד שעכ"פ כיון שעתה הוא מסוכן יש לו דין
 היתר דפ"נ אף שודאי יענש ע"ז בד"ש על שהביא
 עצמו לזה, וכן הוא גם בהוצאת זרע דכיון שהוא
 ככל עבירות שיעבור ואל יהרג הוא גם לענין הביא
 עצמו במזיד להוצאת זרע שאינו רשאי להמית עצמו
 אף שיענש בד"ש ור"ט שאמר תבקע כרסו פשוט

א"ה
 פ"א
 ק"א

36

שאינו במקום סכנה אלא שיסבול מזה יסורין עו
 שיתרפא, ואף זה משמע שאין הלכה כמותו שלא
 הביאורו הרמב"ם והש"ע ומותר להוציא הקוץ אף
 שלא במקום סכנה ואף בגרם לזה, (וכוונת הריעב"ץ
 הוא שצריך למסור עצמו בהשתדלות גדולה על כך
 ואף שהוא דוחק מוכרחין לפרש כך ולכן לא כתב
 להמית עצמו כדכתב תחלה ולא לשון למסור גפשו
 אלא כתב למסור עצמו שהוא רק להשתדלות גדולה
 על זה), וכיון שנתבאר שאף להוצאת זרע ממש ליכא
 דין יהרג ואל יעבור כ"ש לאיסור הרהור מוגשמרת
 שהוא כדי שלא יבוא להוצאת זרע שליכא דין דיהרג
 ואל יעבור, וממילא למה שנתבאר שאף בהביא עצמו

א"ה
 37

והנה על הסתכלות בלא מתכוין ליהנות אף שיבא
 מזה לידי הרהור והנאה יש ראיות מפורשות שנדחה
 מפני פ"נ דהא הגמ' בסוטה דף כ"א שהוא חסיד
 שוטה ומבלי עולם בטבעה איתתא בנהרא ואמר לאו
 אורח ארעא לאיסתכולי בה ולאצולה, וברור שאף אם
 ברי לו שיבא לידי הרהור מחוייב לאצולה וברור
 שאין חלוק בין אצולי נפשיה לאצולי אחרים, דבהג'
 דברים אסור לעבור אף בשביל אצולי, אחרים, אלא
 ודאי שזה לא הוי מאיסורי ג"ע כיון שרק מדין הרהור
 הוא האיסור, ואף שמחוייב גם ליגע בה ולחבקה בידיו
 אף שהנגיעה בגופה הוא מלאו דקריבה שהוא לאו
 דג"ע, גראה פשוט משום דעצם הנגיעה והחבוק אינו
 משום חבה והאיסור דחבוק ונשוק וכל נגיעה הוא רק
 כשעושה דרך תאוה, ואף שידע בנפשו שכשיגע בה
 ויחבקה בידיו להוציאה מן הנהר יתכוין גם ליהנות
 ממנה, אין להחשיב איסור זה על מעשה הנגיעה
 והחבוק שעושה כיון שהמעשה ודאי אינו דרך תאוה
 כיון דאף מי שאין לו שום תאוה היה עושה זה והוי
 האיסור רק הנאה שבלב שיש לו מזה ממילא אין
 ע"ז איסור קריבה אלא איסור הרהור מקרא דונשמרת
 שזה נדחה מפני פ"נ.

ק"ו

ס"א

ק"ט

ק"ט

38

וגדולה מזה מצינו בב"ב דף נ"ז שאמר ר"ח בר
 אבא על קרא דועוצם עיניו מראות ברע זה שאין
 מסתכל בנשים בשעה שעומדות על הכביסה ומקשה
 ה"ד אי דאיכא דרכא אחריתא רשע הוא פרשב"ם
 ואע"פ שעוצם עיניו שלא הי"ל לקרב אלא להרחיק
 מן העבירה, אי דליכא דרכא אחריתא אנוס הוא
 פרשב"ם אנוס הוא אם מסתכל דרך הליכתו ואנוס
 רחמנא פטריה ולמה מזיקו הכתוב להעצים עיניו
 עי"ש ולפאורה נהי דליכא דרכא אחריתא אינו אנוס
 דהרי אפשר לו שלא לילך כלל לשם ואף שצריך לילך
 לשם לפרנסתו ולעבודתו ולשאר צרכיו מה בכך הא

ק"ו

ס"א

39

אונס ממון אינו אונס לדחות איסורין. ולכן צריך לומר דכיון דהאיסור הוא רק משום חשש שיבוא לידי הרהור רשאי לסמוך על עצמו שיסית דעתו מהן ולא ירהור מחמת שיסתכל בהן כשיש לו צורך ללכת שם לצרכי פרנסתו וכדומה ואינו מחוייב לחשוש ע"ז ביותר ולהפסיד ממנו ולמנוע משאר צרכיו, ורק כשאין לו צורך לעבור כאן כגון באיכא דרכא אחרייתא וה"ה כשאין לו צורך לילך שם דהולך רק לטייל שאף בליכא דרכא אחרייתא הוא אסור לסמוך על עצמו שיסית דעתו דהא זהו האיסור ונשמרת שלא יסמוך על עצמו לומר שלא ירהור אבל במקום צורך ורשאי לסמוך שלא ירהור, ומכיון שרשאי לילך ולא לחוש להרהור דבל"ז היה אסור לילך אף להעצים עיניו שיש עדיין לחוש להרהור א"כ אין לו להעצים עיניו דהרי אונס הוא להסתכל דרך הליכתו ואונס זה הא סגי שיפטריה רהמנא מאיסור לסמוך על עצמו דסובר דלענין הרהור אין חלוק בין עוצם עיניו ללא עצם כיון שיודע שהן מגולות במקום המכוסה ובשביל זה עצם עיניו ומתרץ דאפ"ה מיבעי ליה למינס נפשיה כשאפשר לו מדרך חסידות כדפרשב"מ, והטעם אולי בשביל זה יהיה טרוד שלא להרהר וגם אולי הראיה ממש יגרום גם להסתכל ביותר. עכ"פ חוייבן שאף בשביל הפסד ממון ושאר צרכים שצריך לעשות רשאי לילך למקום שמגולות השוק והנורעות שהם מקומות שדרכן לכסות אף שיהיה מוכרת להסתכל, ואף כשלא יוכל לעצום עיניו אף לבעלי נפש, וכשיכול לעצום עיניו מדינא אינו מחוייב כיון שהוא דבר קשה לפניו ורק ממדת חסידות יש לו למינס נפשו ולעצום עיניו. והנה מדסתם בגמ' משמע יותר שאף שלא בטוח שלא יבוא להרהור נמי מותר לילך בליכא דרכא אחרייתא לעשות צורך פרנסתו ושאר צרכיו, מטעם שאיסור הרהור אינו מצד עצמו אלא כדי שלא יבוא לידי טומאה בלילה שלא ברור הדבר שיבוא לידי טומאה אלא שיש לו לחוש לזה לכן לא מחוייב למנוע מצרכיו ולהפסיד פרנסתו בשביל הספק, אבל לא מסתבר להקל כ"כ דכיון שהקרא אסור להרהר מצד ספק זה הרי נמצא שהרהור הוא כבר איסור בעצם וממילא כיון שיודע שא"א לו בלא הרהור איך יהיה מותר לו לעבור על איסור שבתורה בשביל פרנסתו וצורכו בלא פ"ג, אך אולי כיון שבקרא נאמר הטעם דשמירה משום שיבוא מזה לדבר רע הוא כנאמר שאינו איסור ברור ולכן צ"ע לדינא במי שלא בטוח שלא יבוא להרהר, אבל במי שסובר שיותר נוטה שלא יבוא בזה לידי הרהור מותר לילך לפרנסתו ולשאר צרכיו בליכא דרכא אחרייתא במקום שיושבות הנשים מגולות בשרך שדרכן לכסות, וכן אם צריך לרפואה

פ"ו
ס
פ"א
פ"ב
40

להיות אצל הים נמי אם סובר שלא יבוא לידי הרהור מותר להיות שם אם אינו מוצא מקום ושעות שאין שם נשים ואם אינו בטוח צ"ע לדינא, וברחובות שבעות"ר הולכות פרוצות הרבה שהוא דבר שא"א לאסור, צריך להשתדל בכל האפשר שלא להסתכל והעיקר להסית דעתו מכל הרהור, ומסתבר שברחובות הוא דבר נקל להסית דעתו משום שטרוד בהליכתו שלא יוזק ולא יזיק אבל בכל אופן א"א לאסור דבר שאין יכולין לעמוד בו.

41

ובדבר שראית שיש מקילין אף מיראי ה' ליתן יד לאשה כשהיא מושיטה אולי סוברין דאין זה דרך חבה ותאוה אבל למעשה קשה לסמוך ע"ז, והנני יודו מוקירי.

משה פיינשטיין

1. בדיקת אשה ע"י רופא. כותב הדרכ"ת⁹³: שכמה גדולי הפוסקים הראשונים והאחרונים האריכו ברואה דם מחמת תשמיש אם יש לסמוך על בדיקת הרופאים שאומרים שיש לה מכה בצדדי הבטן, ולא עלה על דעת שום פוסק או אחד מגדולי המחברים שהאשה אסורה לשאול לרופא ולעמוד לפניו שיכניס אצבע באותו מקום לבדוק, משום גילוי עריות. וכן מה שכתב הגו"ב⁹⁴ על אשה שהרופא מכניס לה טבעת בתוך הרחם, ולא כתב כלל שיש איסור בדבר שיכניס הרופא איש יהודי או אינו יהודי הטבעת באותו מקום וכו'. ובע"כ כיון שאין הרופא והאשה מכוונים לשם תאוה וזנות רק לצורך רפואה, והרופא באומנותו עוסק, אין בזה שום חשש גילוי עריות, וכן

מה
אין
פ"ו
/ו
ק"ה
פ"ו

42

2. כמלאכתו הוא עוסק. ולפי הכלל שבמלאכתו הוא עוסק¹⁰¹, אין הבדל בין רופא, אח או טכנאי שצריך לבדוק או לטפל באשה. וא"ל הגרש"ז אויערבאך זצ"ל שגם מותר לגבר לכתחילה ללמוד מקצוע כזה מכיון שזה נוגע לפיקוח נפש. אולם ברור שכל אדם יצטרך להחליט לעצמו אם הוא יכול לעמוד בפני יצרו, ובאמת לעבוד לשם שמים. וא"ל מו"ר הגרי"י נויבירט שליט"א שטוב יעשה, אם אפשר, שישא אשה לפני שהוא מתחיל את הלימודים או את העבודה במקצוע כזה כדי שיהא פת בסלו¹⁰². ועיין בשו"ת

מה

43

סימן יד

**בענין הליכה בסאבווי ובבאסעס בשעה
שא"א ליוזר מנגיעה ורחיפה בנשים
מצד הרוחק**

י' מנ"א תש"ב.

מע"כ ידידי מר"ה יעקב שאטטען שליט"א.

מ"א
ח"ג
א"ה

בדבר הליכה בסאבווי ובבאסעס בזמן שהולכים בני אדם לעבודתם שנמצאים שם אנשים ונשים דחופים זה בזה שקשה מליוזר מנגיעה ורחיפה בנשים אם מותר או ללכת בשעות אלו שם. הנה מצד הנגיעה ורחיפה בנשים או ליכא שום איסור משום דאין זה דרך תאוה וחבה, וכל איסור נגיעה בעריות הוא אף להרמב"ם שסובר שהוא בלאו דלא תקרבו דאורייתא וקא דרך תאוה כמפורש בדבריו ריש פמ"א מאי"ב, ומשמע שבלא דרך תאוה ליכא אף איסור מדרבנן שלא תזכיר זה ומפורש כן בש"ך יו"ד סימן קנ"ז סק"י שהרי כתב הש"ך ראייה ממה שמצינו שהאמוראים היו מחבקים ומנשקים לבנותיהם ואחיותיהם. ומש"כ הש"ך בסימן קצ"ה סק"כ במשלוש הדפס באשתו גדה שכיון דאינו דרך חיבת ביאה שליכא איסור דאורייתא אף להרמב"ם מותר לבעלה רק במקום סכנה ובליכא סכנה אסור לבעלה למשמש הדפס כשהיא גדה אינו מצד איסור קריבה דאיכא בכל העריות אלא מצד דיני התרחקות בין הבעל לאשתו בימי נדותה שאסרו מדרבנן. ומוכרח זה שם

44

ע"פ לדינא בנשים אחרות אף בא"א ונדות ונכריות ליכא איסור שלא בדרך תאוה לכו"ע, ולכן לא שייך לחוש מללכת בסאבווי ובאסעס בשעת הליכה לעבודה שדחוקים ודחופים אנשים ונשים אף שלא יוכל ליוזר מנגיעה ורחיפה בנשים. דהנגיעה בלא מתכוין מחמת שא"א לו ליוזר אין זה דרך תאוה וחבה, ובאם הולך שם גם עם אשתו גדה ויחיה באופן שלא יהיה אפשר ליוזר מליגע בה, אף שלא מצוי זה דהא יכולה לעמוד במקום אחר, אבל אם יודמן כן, תליא לכאורה במחלוקת הש"ך עם הב"י לפי' תה"ש ותב"ש לפ"מ שבארתי, דלחש"ך אין לאסור כיון שאינו דרך תאוה, ומצד התרחקות נמי לא שייך לאסור, שלא נאסרו אלא דברים שעושין כהרגלם שלא ישכחו שהיא גדה ויעשו כהרגלם גם בתשמיש, וזה ליכא בסאבווי ובאסעס שאין זה כהרגל הוא עם אשתו אלא כהרגלם עם כל בני"א, ולהב"י יש לכאורה לאסור. דמצד שגם בה קרוב שיהנה מנגיעתו בה אף שתהיה שלא במתכוין, אבל מסתבר שבנגיעה שלא במתכוין אף באשתו לא שייך לחוש שיבוא ליהנות מנגיעה זו, דרק למשש הדפס שבמתכוין נוגע בה אף שהוא לכוונת היתר לידיעתו לרפאותה סובר הב"י שקרוב הדבר שיבוא גם ליהנות מזה, וכ"ש שאין לחוש בנגיעה מחמת דחוק רבוי בני"א שאין שם המקום לחשוב ליהנות מזה, שלכן אף להב"י אין לחוש אף כשיודמן כן גם באשתו גדה.

pe

45

וכן ליכא איסור מהאי טעמא גם לישב אצל אשה כשליכא מקום אחר דג"כ אין זה דרך תאוה וחבה, ועם אשתו גדה כשצריכין לישב דחוקים יש אולי לאסור להב"י, אבל כיון שרוב האחרונים משמע שסברי כהש"ך, וגם להב"י אין ברור לאיסור דאפשר שאף בישיבה סמוכים אין לחוש לכוונת הנאה לכן אין לאסור.

אבל אם יודע שהוא יבוא לידי תרהור יש לו למנוע מללכת אז אם אין נחוצ לו, האם מוכרח לילך אז ג"כ לעבודתו אין לאסור לו אף בכה"ג, ויתחוק לחסידי דעתו מהן ולהרהר בדברי תורה כעצת הרמב"ם שם הי"ט וע"ז יוכל לסמוך ולילך לעבודתו, ואם

יודע שטבעו רע ויבוא מזה לידי קישוי אבר אסור לו לילך אז גם לעבודתו, אבל ח"י לאדם להיות כן דבא זה מבטלה כדאיתא בכתובות דף נ"ט על האשה וה"ה על האישה וצריך לעסוק בתורה ובמלאכה ולא יהיה כן.

pe

ובדבר לעשות מנין מיוחד ביו"ט בבקר שיבואו אגב או אנשים להתפלל ולהזכיר נשמות וילכו אח"כ לעבודתם ויחללו יו"ט, איני רואה בזה איסור מסייע ידי עוברי עבירה, כי אם לא יהיה מנין נמי לא ימנעו מלילך לעבודתם כמו שלא נמנעו מאיסור התמור דשבת יו"ט, וא"כ אין בזה שום סיוע לעבירה דחלול יו"ט.

46

משה פיינשטיין

מלאו וכאילו הרגו נפש : יט וכן אסור לאדם שיקשה עצמו לדעת או יביא עצמו לידי הרהור. אלא אם יבוא לו הרהור יסיע לבו מדברי הבאי והשחתה לדברי תורה שהיא אילת אהבים ויעלת חן. לפיכך אסור לאדם לישן על ערפו ופניו למעלה עד שיטה מעט כדי שלא יבוא לידי קישוי כ ולא יסתכל

רמב"ם
א"י סו"ר
ג' א"ה
א"ו ט"ו

47

48

כא וכן ינהוג להתרחק מן השחוק ומן השכרות ומדברי עגבים שאלו גורמין גדולים הם והם מעלות של עריות ולא ישב בלא אשה שמנהג זה גורם לטהרה גדולה. יתירה מכל זאת אמרו יפנה עצמו ומחשבתו לדברי תורה וירחיב דעתו בחכמה שאין מחשבת עריות מתגברת אלא בלב פנוי מן החכמה. ובחכמה הוא אומר אילת אהבים ויעלת חן דדיה ירווך בכל עת באהבתה תשגה תמיד :

רמב"ם
א"י סו"ר
ג' א"ה
א"ו ט"ו

עכ"פ ודאי אסור להסתכל באשה אפילו במקומות שדרכן להיות מגולות כשמתכוין לראותה ועיין בב"ח א"י סו"ר ע"ה סעי' א' וזה אסור בכל מקום אפילו ברחובות ויש חיוב על כל אדם להביט כפי האפשר למטה כשהולך בשוק אך לא באופן שיהיה פרוש קיואי שיהיה מקיז דם לכותלים עיין בסוטה דף כ"ב וברש"י שם ד"ה מקיז. וכן כשכאה אשה לשאל להרב שאלת בעניני איסור היתר מחייב להשתדל שלא להביט בפניה כדי שלא יבא ליהנות ח"ו מהראיה וכן בכל מקום שפוגע בנשים, אבל לא בשביל זה הוא ענין חיוב המחיצה בבהכ"נ ובכל מקום שמתאספים שמתחייבין לעשות מחיצה בין אנשים לנשים כי בשביל איסור ההסתכלות הוא כמו בכל מקום שהוא דין על האנשים שלא יסתכלו בהן כמו ברחובות ואם יש מי שיעבור ויסתכל בכונה לראות ליהנות אין אנו אחראין להם וכדוהוכחתי בתשובתי בראיות ברורות ואין מה להוסיף. והטעם פשוט דזה לא ניכר לאתריהם, ורק בשביל קלות ראש הוא חיוב המחיצה שזה ניכר לאחרים ובאין ממילא גם הם לקלות ראש ולידי הרהור ח"ו שלווה סגי בגובה י"ח טפחים. אבל ודאי שראוי לבעלי נפש להחמיר לעשות כשאפשר גבוהה יותר מראשיהן ואף כשהן למעלה שלא יתראו וכדכתבתי בתשובתי ואפריון נמטייה ללידי כתר"ה אשר כוונתו היא לשם שמים שרוצה להדפיס ספר בשם כח הקדושה והטהרה להסביר איך שראוי להחמיר כי ודאי רצוננו שיוכשר דרא ויזמירו כראוי לבעלי נפש וליראי ה'. אבל כתר"ה יודיע שגם מה שבררתי הדין והשעור להלכה היתה לשם שמים וב"ה שהיה מזה תועלת גדולה.

49
א"ה
א"ו ט"ו

דרך

פרק חמישי

חיים

רסה

לא היו רשעים יותר מבלעם ולמה תלה הקלקלה במקולקל הזה.

ותחלה יש לך לדעת ענין אברהם וענין בלעם, יש לך לדעת כי אברהם היה ראש לאומה הישראלית, וכשם שהיה אברהם ראש לאומה הישראלית כך היה בלעם ראש לאומות לפי שהיה נביא לאומות העולם. ומפני כי הראש והעליון יש לו התעלות ביותר שהראש הוא מתעלה על הכל, ולפיכך נמצא שני דברים אצל אברהם ואצל בלעם בשוה, אצל אברהם כתיב (בראשית כ"ב) ויחבוש את אתונו, ובבלעם כתיב (במדבר כ"ב) ויחבוש את אתונו, באברהם כתיב ושני נערי עמו * ובבלעם כתיב שני נערי אתו. וביאור דבר זה כי מחמת שאברהם ראוי לו ההתעלות מצד שהוא ראש ואב המון גוים, כתיב אצלו והוא רוכב על החמור כלומר שהוא מתעלה על המדריגה החמרית, אבל הפרש יש בין אברהם ובין בלעם, כי אצל אברהם כתיב חמור שהוא זכר ודבר זה ראייה שאין לאברהם צירוף כלל אל המדריגה החמרית רק רוכב עליו ומתעלה עליו ביותר כאשר ראי לפי מדריגתו, לכך היה החמור זכר כי אין לו שום חבור וצירוף אל זכר וכך היה אברהם נבדל מן המדריגה החמרית רק מתעלה עליו. אבל בלעם היה רוכב על אתונו שהיא נקיבה ואין ספק כי הזכר יש לו חבור אל הנקיבה וכך בלעם היה למדריגתו חבור אל החמרי, וזה אמרם (ע"ז ד' ע"ב) בלעם בא על אתונו שנאמר ההסכן הסכנתי לעשות לך מלשון ותחי למלך סוכנת ורמוזו ההבדל הגדול שהיה בין אברהם ובין בלעם, כי אברהם היה נבדל מן החמרי, אבל בלעם היה מתחבר אל החומר ולפיכך אמרו שבא על אתונו כאשר היה לבלעם חבור אל אתונו.

ויש לך להבין כי מצד זה היה אברהם וכן בלעם דומה אל האדם, כי האדם הזה השכל שיש לו הוא רוכב על החומר הגופני, ויש שתי כחות המשמשות אל השכל ותם כחות גופניות וכבר התבאר זה למעלה, ואין ספק כי אברהם דומה אל השכל לפי שהיה אברהם מקיים כל התורה כולה משכלו, וזה שאמר ושני נערי עמו ואמר לשני נערי שבו עם החמור עם הדומה לחמור כי כחות האלו שהם כחות גופניות הם עם הדומה לחמור, וכאשר היה אברהם הולך לעבוד השם יתברך, להקריב את בנו להתגבר על יצרו שהוא בגוף ואז הוא מסלק מאתו החומר וכחות הגוף, ואמר להם שבו לכם פה עם החמור עם הדומה לחמור ואני והנער נלכה עד כה ונשתחווה

* צריך ישוב ועי' בספר אמת ואמונה.

ונשובה, כי כל זמן שהכחות הגופניות הם עם השכל מעכבים ההשתחוויה אל השם יתברך להיות נכנע לפני השם יתברך וכאשר מסלק מאתו החומר עם הכחות אז הולך לעבוד את השם יתברך, ומכל מקום אמר ונשובה אליכם כי לא נעשה האדם נבדל לגמרי, רק הוא עובד השם יתברך ואחר כך חוזר אל צרכו והוא שב אל גופו וכחותיו, ומפני זה נאמר אצל אברהם עמו, כי עמו הוא נאמר על שני דברים שאינם ביחד לגמרי רק שזה עם זה, אבל אתו הוא כמו אותו שלשון זה נאמר כאשר מתחברים שני דברים לגמרי, כמו שפירש רש"י מדברי רז"ל בפרשת וירא (בראש' י"ט) גבי בכירה כתיב ותשכב את אביה ובצעירה כתיב ותשכב עמו צעירה שלא פתחה בזנות ואחותה למדתה היסך עליה הכתוב ולא פרסם גנותה אבל בכירה שפתחה בזנות פרסמה הכתוב בפירוש עד כאן פירושו, כי מה שכתוב עמו אין לשון עמו רק שנים שישנים במטה ולא פירוש החיבור לגמרי, אבל בבכירה כתיב לשון את אביה שתלשון משמע חבור גמור, ומפני כי אברהם נבדל מן הכחות החמריות רק שהם עמו כתיב ושני נערי עמו, אבל בלעם שיש לו חבור אליהם כתיב אתו שהוא לשון חבור לגמרי, ומפני זה היה אצל אברהם ג' מדות שהם נוטים אל נפש נבדלת, וג' דברים היו בבלעם שהיו מורים על כי נפשו נמשך אחר החמרי כמו שאמרנו שהוא בא על האתון, ואמר עין טובה ורוח נמוכה ונפש שפלה מתלמידיו של אברהם אבינו עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחבה מתלמידיו של בלעם הרשע, ואלו שלשה מדות מצאנו באברהם לשבת, שהרי תמצא עין טובה באברהם במה שהיה מכניס אורחים וגומל חסד וזהו בודאי ממדת עין טובה, ותמצא בו מדת הענוה שהיא רוח נמוכה שאמר ואנכי עפר ואפר, ומדת נפש שפלה כלומר שהיה מסתפק בשלו ולא היה רודף אחר החמדה כלל וזהו ממדת נפש שפלה, שהרי אמר אם מחוט ועד שרוך וגו' הרי לא חפץ במה שראוי לו ומכ"ש שלא היה חפץ מה שאין ראוי לו, והפך זה בבלעם ומפירש במדרש (במ"ר פ"כ) עין רעה וישא את עיניו וירא את ישראל שוכן לשבטיו בקש להכניס בהם עין הרע, רוח גבוהה מאן ה' לתתי להלוך עמהם רק עם חשובים מכם ולכך בלק הוסיף לשלוח לו שרים נכבדים מאלה ונפש רחבה אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב וכמו שפירש רש"י בפירוש התורה, וכל אלו שלשה מדות רעות נמשכות אחר נפש בלעם שהיה רוכב על האתון והיה בא על אתונו כמו שאמרנו, כי מאחר שהיה לנפשו חבור אל החמרית היה בו כל אלו מדות.

מהרי"י
פירוק יגואו
(ה"ס)

50